

Muhakkemat'tan Sekizinci Mukaddeme'yi okudum, ama tam anlamadım; özetle nelerden bahsettiğini açıklar mısınız?

"Şu gelen uzun mukaddemeden usanma. Zira nihayeti, nihayet derecede mühimdir. Hem de şu gelen mukaddeme her kemâli mahveden ye'si öldürür. Ve herbir saâdetin mayası olan ümidi hayatlandırır. Ve mazi başkalara ve istikbal bize olacağına beşaret verir. Taksime razıyız. İşte mevzuu, ebnâ-yı mâzi ile ebnâ-yı müstakbeli muvazene etmektir. Hem de mekâtib-i âliyede elif ve bâ okunmuyor. Mahiyet-i ilim bir dahi olsa, suret-i tedrisi başkadır. Evet, mazi denilen mekteb-i hissiyatla, istikbal denilen medrese-i efkâr bir tarzda değildir."(1)

Bu mukaddemede maddi açıdan İslam aleminin geri kalması ve batı medeniyetinin ileri gitmesinin sebep ve gerekçeleri tahlil ediliyor. Hem de bu durumun ebedi olmayıp gelip geçici ve arızı bir hal olduğuna vurgu yapılıyor. Çok yakın bir zamanda mazi onların, gelecek ise inşallah İslam'ın olacak diyerek ümit tohumları ekiliyor.

Aklın ve bilimin hakim olmaya başladığı dönem, aydınlanma dönemidir. Aydınlanma dönemi ise 17 ve 18. Yüzyıllarda başlamıştır. Aydınlanmanın kökeni ve temeli Avrupa'nın Rönesans ve Reform hareketlerine kadar dayanır. 1789 Fransız İhtilali ile daha da hız kazanmıştır. Hem Avrupa da hem de İslam dünyasında köklü değişimler yaşanmıştır. Avrupa'da ortaçağın din dogmatizmi ve taassupçuluğu gitmiş, yerine akıl ve bilim hakimiyeti gelmiştir. Aydınlanma döneminden önce insanların akli değil, hissiyatı hakimdi. Hissiyat döneminde ise taklit ve taassup ön planda idi. Ama ilmin terakkisi ile bu hissiyat dönemi yerini akliyata bırakıyor. Artık herkes delil ve ispat ile bir şeyi kabul ediyor. Bu değişim ise İslam'ın lehine bir gelişmeydi. Zira İslam dininde akliyata zıt ve muhakemeye düşman bir unsur bulunmuyor.

Özet olarak, bilim ve tekniğin gelişmesi İslam'ın terakkisine ivme veren önemli bir faktördür. İnşallah ileride ispat ve ilim sayesinde taşlar yerine oturup, her unsur hak ettiği mevkii elde edecektir.

(1) bk. [Muhakkemat, Birinci Makale, Sekizinci Mukaddeme](#)